

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. В статті досліджений міжпредметний зв'язок математики з курсом за вибором «Креслення», наведено евристичний авторський спосіб розв'язання математичної задачі на знаходження площі повної поверхні за допомогою проєкцій. Для порівняння результатів приведено спосіб розв'язання авторів задачі за допомогою розбивки просторової фігури на окремі паралелепіеди.

В подальшому планується виявлення міжпредметних зв'язків математики з іншими предметами і розроблення методичних рекомендацій по їх застосуванню.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Глобін О.І. Міжпредметні зв'язки в умовах профільного навчання математики: методичний посібник для вчителів. К. Педагогічна думка, 2012. 88 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/Globin_2012.pdf
2. «Завдання» URL: <https://www.uzdevumi.lv/>
3. Навчальна програма з математики (алгебра і початки аналізу та геометрія) для учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
4. Отримання знань. Дистанційна підтримка освіти школярів URL: <https://disted.edu.vn.ua/courses/learn/454>
5. Сидоренко В.К., Дятленко С.М., Гедзик А.М. Програма курсу за вибором «Креслення» «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України». Лист Міністерства освіти і науки України від 19.11. 2013 №1/11-17679 URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-kursiv-za-viborom-fakultativiv>
6. Ясевіна Т.Т. Методичні рекомендації «Міжпредметні зв'язки та наступність на уроках математики». URL: <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-mizhpredmetni-zv-yazki-ta-nastupnist-na-urokah-matematiki-291487.html>

REFERENCES

1. Hlobin, O. I. (2012). Mizhpredmetni zv'yazky v umovakh profilnoho navchannia matematyky: metodychnyi posibnyk dlia vchyteliv. [Interdisciplinary connections in the conditions of specialized mathematics education: a methodological guide for teachers]. K. Pedagogichna dumka, 88 s. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/Globin_2012.pdf [in Ukrainian]
2. «Zavdannia» URL: <https://www.uzdevumi.lv/> [in Ukrainian]
3. Navchalna prohrama z matematyky (alhebra i pochatky analizu ta heometriia) dlia uchniv 10-11 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. Riven standartu. [The curriculum in mathematics (algebra and the beginnings of analysis and geometry) for students of 10-11 grades of general educational

institutions. Standard level]. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> [in Ukrainian]

4. Otrymannia znan. Dystantsiina pidtrymka osvity shkoliariv. [Obtaining knowledge. Remote support of schoolchildren's education]. URL: <https://disted.edu.vn.ua/courses/learn/454> [in Ukrainian]

5. Sydorenko, V. K., Diatlenko, S. M., Hedzyk, A. M. (2013). Prohrama kursu za vyborom «Kreslennia» «Rekomendovano Ministerstvom osvity i nauky Ukrainy». [Program of the elective course "Drawing" "Recommended by the Ministry of Education and Science of Ukraine"]. Lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 19.11. №1/11-17679 URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-kursiv-za-viborom-fakultativiv> [in Ukrainian]

6. Yasevina, T. T. Metodichni rekomendatsii «Mizhpredmetni zv'yazky ta nastupnist na urokakh matematyky». Methodological recommendations "Intersubject connections and continuity in mathematics lessons" URL: <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-mizhpredmetni-zv-yazki-ta-nastupnist-na-urokah-matematiki-291487.html> [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МУКОСІЄНКО Ольга Анатоліївна – учитель інформатики вищої кваліфікаційної категорії Комунального закладу «Маріупольська загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів №33 Маріупольської міської ради Донецької області», учитель-методист.

Наукові інтереси: освітній процес, евристичні способи розв'язання задач, міжпредметні зв'язки, конкурси та олімпіади з математики та інформатики, моделі моніторингу якості освіти, проєктна діяльність на уроках математики та інформатики, використання моделей візуалізації та «стиснення» навчальної інформації в навчально-виховному процесі; використання систем комп'ютерної математики на уроках математики та інформатики; табличні способи розв'язання задач з математики, навчальні додатки.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MUKOSIENKO Olga Anatoliivna - computer science teacher of the highest qualification of the Municipal institution «Mariupol secondary school of I-III levels №33 Mariupol city council of Donetsk oblast», Ukraine, a Methodist teacher.

Scientific interests: educational process, heuristic methods of solving problems, intersubject connections, contests and olympiads in mathematics and computer science; models for monitoring the quality of education, project activities in mathematics and computer science classes, use of visualization models and «compression» of educational information in the educational process; use of computer mathematics systems in mathematics and computer science lessons; tabular methods of solving mathematics tasks, educational applications.

Стаття надійшла до редакції 10.08.2024 р.

УДК 378.018.8:373.5.011.3-051:796]:004-047.22](045)
DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-215-225-230

НАЗАРЕВИЧ Володимир Сергійович –

аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9499-8953>
e-mail: nazarevicv045@gmail.com

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ІНФОРМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В АСПЕКТІ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

У статті розкрито сутність та структуру інформатичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в аспекті особистісно-орієнтованого підходу. Визначено етапи її становлення – від основ комп'ютерної грамотності до оволодіння

найскладнішими сучасними інформаційними технологіями та готовністю творчо застосувати їх для вирішення професійних завдань, що дозволяє проектувати та ефективно реалізовувати індивідуальні освітні траєкторії різних освітніх цілей. Подано визначення поняття «інформатична компетентність» як інтегративне, динамічне утворення особистості, що змінюється у часі, у процесі навчання здобувачів та їх початкового професійного становлення. Розкрито можливості інформаційних технологій як сучасної архітектури навчання для реалізації особистісно-орієнтованого підходу до організації освітнього процесу (формування на основі принципів особистісно-орієнтованого підходу електронних курсів, індивідуальних та групових завдань, побудова системи діагностики, варіативних складових змісту освіти та видів навчально-пізнавальної діяльності кожному з рівнів інформатичної компетентності). Доведено, що особливу значимість у процесі поетапного формування інформатичної компетентності має: врахування індивідуальних особливостей здобувача та сприяння його розвитку; створення ситуацій успіху; формування та збагачення суб'єктивного досвіду; можливості вибору мети, змісту та форм організації освітнього процесу; розвиток індивідуальної та колективної творчої діяльності; створення умов для внутрішньої мотивації. Визначено компоненти інформатичної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури та їх показники: когнітивно-змістовний компонент характеризує наявність у здобувачів цілісних знань про інформаційне середовище, що забезпечують досвід інформаційної діяльності, визначає систему конкретно-практичних умінь та навичок; соціально-комунікативний компонент включає принципи та правила поведінки особистості в інформаційних і комунікативних системах в умовах взаємодії людини, комп'ютера та інформаційного середовища; ціннісно-мотиваційний компонент – поєднує власні позиції та установки здобувача, ціннісне ставлення до об'єктів та явищ тощо. Визначено рівні інформатичної компетентності: базовий, професійно-моделюючий, творчо-пошуковий.

Ключові слова: сутність та структура, інформатична компетентність, майбутні учителі, фізична культура, особистісно-орієнтований підхід, комп'ютер, інформаційне середовище, інформаційні технології.

NAZAREVYCH Volodymyr Sergiyovych –
PhD student Department of Pedagogy and Educational Management
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9499-8953>
e-mail: nazarevicv045@gmail.com

THE ESSENCE AND STRUCTURE OF THE INFORMATION COMPETENCE OF THE FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL CULTURE IN THE ASPECT OF THE PERSONAL-ORIENTED APPROACH

The article reveals the essence and structure of informational competence of future physical education teachers in the aspect of a person-oriented approach. The stages of its formation are determined - from the basics of computer literacy to the mastery of the most complex modern information technologies and the readiness to creatively apply them to solve professional tasks, which allows designing and effectively implementing individual educational trajectories of various educational goals. The definition of the concept of "informational competence" is presented as an integrative, dynamic formation of the personality that changes over time, in the process of training the acquirers and their initial professional formation. The possibilities of information technologies as a modern education architecture for the implementation of a person-oriented approach to the organization of the educational process are revealed (formation based on the principles of a person-oriented approach of electronic courses, individual and group tasks, the construction of a diagnostic system, variable components of the content of education and types of educational and cognitive activities for each from levels of information competence). It has been proven that the following are of particular importance in the process of step-by-step formation of information competence: taking into account the individual characteristics of the acquirer and promoting his development; creating situations of success; formation and enrichment of subject experience; opportunities to choose the goal, content and forms of organization of the educational process; development of individual and collective creative activity; creating conditions for internal motivation. The components of the informatics competence of the future physical education teacher and their indicators have been determined: the cognitive-content component characterizes the presence of the learner's integral knowledge about the information environment, which provides the experience of information activities, determines the system of specific practical skills and abilities; the socio-communicative component includes the principles and rules of behavior of the individual in information and communication systems in the conditions of human interaction, computer and information environment; value-motivational component - combines the acquirer's own positions and attitudes, value attitude to objects and phenomena, etc. The levels of informative competence are defined: basic, professional-modeling, creative-research.

Key words: essence and structure, IT competence, future teachers, physical education, person-oriented approach, computer, information environment, information technologies.

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Актуальність теми дослідження викликана переходом суспільства від індустріального до інформаційного. На етапі соціально-економічного розвитку суспільства інформатична компетентність сприймається як якісна характеристика діяльності у сфері застосування інформаційних технологій. З кожним роком зростає рівень інформаційних технологій, що використовуються у всіх сферах життєдіяльності.

Суспільство відчуває нестачу у фахівцях із високим рівнем інформатичної компетентності, здатних використовувати наявний потенціал, ставити та вирішувати виробничі завдання з мінімальними витратами часу та максимальними виробничими вимогами. Завдання пошуку умов підвищення інформатичної компетентності майбутніх фахівців не нове і знаходиться в галузі наукових та практичних інтересів як педагогів, так і

психологів, але розрив між вимогами суспільства та рівнем інформатичної компетентності майбутніх фахівців вимагає розкриття сутності інформатичної компетентності, зокрема майбутніх учителів фізичної культури.

На наш погляд, посилення ролі інформатичної компетентності у структурі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури визначається такими чинниками: збільшенням обсягу інформації, зумовленим прискореними темпами розвитку науково-технічного виробництва; неминучим розшаруванням інформації, викликаним диференціацією та інтеграцією сучасної науки; швидким старінням знань у зв'язку зі зміною наукових та соціальних парадигм.

У професійній підготовці кваліфікованих фахівців, особливо майбутніх учителів фізичної культури, одним із найважливіших постає завдання формування необхідного рівня інформатичної

компетентності для найбільш повної реалізації їх можливостей у навколишньому соціумі. Виконання цього завдання потребує сформованості специфічних умінь та навичок системного підходу до використання інформаційних технологій. Це визначає успішність подолання бар'єру між світом людини та інформаційним середовищем, сприяє формуванню інформаційного світогляду, розвитку системного мислення здобувачів, орієнтації у масі спеціалізованої інформації, необхідної для оптимального вирішення професійних завдань.

У процесі розвитку суспільства та переході його від індустріального до інформаційного з кожним роком збільшується рівень інформатизації всіх сфер життєдіяльності людини. Зростаючі темпи інформаційного розвитку виробничих та соціальних процесів змінили вимоги роботодавців до молодих фахівців. Ринок праці, що розвивається, стимулює заклади вищої освіти до того, щоб молодий фахівець відповідав вимогам суспільства.

Для того, щоб вільно орієнтуватися в інформаційних потоках, сучасний фахівець має вміти отримувати, обробляти та використовувати інформацію за допомогою комп'ютерів, телекомунікацій та інших засобів. Для вільної орієнтації в інформаційному потоці майбутній учитель фізичної культури повинен мати інформатичну компетентність як одну з ключових, якою має володіти особистість, здатна успішно адаптуватися до постійно змінних умов життєдіяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На державно-правовому рівні ця проблема відображена в Законах України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» (2007), «Про освіту» (2017), «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування інтегрованих інформаційних систем у сфері освіти» (2022).

Для закладів вищої освіти соціальним замовленням інформаційного суспільства вважається забезпечення рівня інформатичної компетентності здобувача та приділити увагу її формуванню та розвитку. Назріла необхідність зміни змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури для того, щоб забезпечити їм не лише загальнокультурні знання, а й достатній рівень інформатичної компетентності.

Аналіз сучасних дослідницьких підходів до розкриття змісту поняття «інформатична компетентність» показав, що ця проблема активно вивчається багатьма вченими, які вкладають у її трактування різний зміст.

У роботі А. Гриценко розглядається інформатична компетентність як основа ефективного отримання, переробки, передачі професійно значимої інформації [1, с. 88]. Зауважимо, що зберігання інформації у визначенні автора відсутнє, що, з нашого погляду, є не зовсім правильним. Автор пропонує систему обробки педагогічної інформації, що включає елементи системи освіти, типи документів, види обробки інформації, форми її подання та споживачів – викладачів, здобувачів тощо.

О. Матяш визначає інформатичну компетентність як можливість громадянина інформаційного суспільства забезпечити собі:

- вільний доступ до інформації, що не є таємницею, а також здатність опублікувати та розголосити власну інформацію, забезпечити собі право вільного вибору джерела, провайдера, формату, стандарту, програми та технології роботи з інформацією;

- реалізувати доступні в суспільстві можливості щодо виробництва, передачі, розповсюдження, використання, копіювання, знищення будь-якої інформації, що вільно розповсюджується, включаючи і його власну інформацію [4, с.136].

В. Мацеха визначає інформатичну компетентність як інтегроване, динамічне утворення особистості, що має раціональний стиль діяльності в галузі освоєння інформаційних технологій і здатної до творчої діяльності в системі «людина-інформація» [5, с.106].

З нашим підходом найбільше узгоджуються ідеї, що лежать в основі визначення інформатичної компетентності, здійсненого О. Даниско [2]. Автор визначає інформаційно-комунікаційну компетентність та розглядає її як «інтегральне особистісне утворення», яке, на його думку, «характеризує зрілу особистість людини в сучасному інформаційному суспільстві та охоплює три підструктури особистості: мотивацію (до засвоєння та застосування інформаційних технологій); здібності (до сприйняття, розумової переробки та обміну з іншими людьми інформаційних технологій); досвід (знання про інформаційні технології та вміння їх застосовувати)».

Ці підструктури, на думку О. Даниско, «утворюють три компоненти ІКТ (мотивацію, здібності, досвід) та в процесі засвоєння інформаційних технологій, зміст та співвідношення цих компонентів змінюється, що утворює рівні інформаційно-комунікаційної компетентності: рівень комп'ютерної грамотності, що включає комп'ютерну обізнаність та елементарну комп'ютерну грамотність; рівень комп'ютерної компетентності, що містить функціональну, системну та професійну компетентність; рівень комп'ютерної зрілості, що включає креативну компетентність та акмеологічну компетентність» [2, с.110].

Ідея цього підходу актуальна тим, що О. Даниско, на відміну інших дослідників, визначила інформатичну компетентність як з погляду якісних показників особистості, так і розглянув її з урахуванням рівнів засвоєння інформаційних технологій. Але, з погляду підходу до визначення якісних характеристик особистості та рівнів інформатичної компетентності, простежується односторонній підхід до цього виду компетентності («людина-комп'ютер»), у визначенні якостей особистості відсутнє науководослідницьке спрямування (пізнавальні здібності, ерудиція, творчий потенціал), рефлексивна складова подана лише мотивацією, недостатньо відображена змістова складова.

Мета: розкрити сутність та структуру інформатичної компетентності майбутніх учителів

фізичної культури в аспекті особистісно-орієнтованого підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Аналізуючи відповідні поняття щодо визначення інформатичної компетентності, вважаємо, що не можна розглядати інформатичну компетентність:

- як набір певних якісних характеристик, зважаючи на те, що для різних спеціальностей він варіюється в часі професійної підготовки та професійної діяльності за змістом та обсягом фахових знань, необхідних фахівцю;

- без диференціації освітнього процесу, без розподілу на тимчасові рівні залежно від професійного зростання, без розвитку особистісних якостей, оскільки таке навчання не формує професіонала – соціально і професійно компетентну особистість.

Ми розглядаємо інформатичну компетентність як інтегративне, динамічне утворення особистості, що змінюється у часі, у процесі навчання здобувачів та їхнього професійного становлення.

Структуру інформатичної компетентності А. Проценко визначає виходячи з таких компонентів: мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційного, рефлексивного [7, с.122]. І. Марюнда виділяє такі структурні компоненти інформатичної компетентності: когнітивний, змістовий, комунікативний та рефлексивний [3, с.45].

Структуру та зміст інформатичної компетентності у нашому дослідженні розглядатимемо за декількома аспектами.

З одного боку, це структурно-складові компоненти інформатичної компетентності:

- когнітивно-змістовий компонент – характеризує ставлення здобувача до теорії та практики інформатизації (знання та уявлення про нову інформаційну картину світу в ідеях, гіпотезах і теоріях) і передбачає наявність цілісних знань (фактів, уявлень, понять, законів тощо) про інформаційне середовище, що забезпечують досвід інформаційної діяльності та орієнтування в цьому середовищі, усвідомлення цілей та визначення своїх можливостей у здійсненні інформаційної діяльності, може виявлятися у кругозорі, ерудиції, поінформованості про різноманітні інформаційні явища та процеси як з погляду наукового знання, так і з погляду життєвого досвіду, що здобувається з безпосереднього спілкування людини з іншими людьми, отриманого із засобів масової інформації тощо; визначає систему конкретно-практичних умій та навичок отримання, зберігання, передачі та обробки інформації, можливість оптимального використання інформаційних систем та технологій, їх розробки та супроводу в багатогранній професійній діяльності, відбором та акумуляцією необхідних відомостей про можливості інформаційних технологій у задоволенні навчально-пізнавальних та загальнокультурних запитів і потреб, проявляється у володінні наскрізною інтегративною методологією здійснення своєї професійної діяльності, у поєднанні з постановкою навчальних та загальнокультурних завдань оцінки наявних ресурсів та раціональної організації процесу їх вирішення з метою надання творчого

характеру своєї діяльності, мобільності, гнучкості та адаптивності в інформаційно-освітньому середовищі;

- соціально-комунікативний компонент містить принципи та правила поведінки особистості в інформаційних та комунікативних системах в умовах взаємодії людини, комп'ютера та інформаційного середовища, передбачає наявність у здобувачів здібностей, в гнучкому і конструктивному веденні діалогів в системі «людина - людина», «людина - комп'ютер», «людина - комп'ютер - людина» та уявлення про етичні, моральні та естетичні норми, що складаються в процесі цих взаємин;

- ціннісно-мотиваційний компонент являє собою систему, що поєднує власні позиції та установки здобувача, ціннісне ставлення до об'єктів та явищ швидко мінливого інформаційного середовища, адекватне уявлення про глобальний інформаційний простір, інформаційну взаємодію в ньому, можливості та проблеми його пізнання людиною; пов'язаний із знаннями про пріоритет цінності людського життя, здоров'я та духовного розвитку особистості; ролі інформаційних технологій у розвитку сучасної цивілізації; правових, етичних та моральних норм роботи в інформаційному середовищі; про інформаційну безпеку суспільства та особистості, про переваги та недоліки, діагностику та прогнозування процесу інформатизації суспільства та життєдіяльності людини.

З іншого боку, виокремлені компоненти утворюють структуру, що змінюється у часі, у процесі навчання здобувачів та їхнього професійного становлення.

Усі представлені елементи взаємопов'язані та взаємозумовлені. Кожен із них виконує певні функції. Виняток будь-якого з них призводить до порушення цілісності структури інформатичної компетентності.

Процес формування інформатичної компетентності передбачає виокремлення рівні, які дозволять визначити професійне зростання здобувачів, траєкторію їх індивідуального розвитку у процесі навчання та професійного становлення.

Нами виокремлено рівні інформатичної компетентності, до яких віднесено:

базовий рівень, що передбачає використання ІТ за умови освоєння основ інформаційної культури, навичок вирішення типових завдань обробки інформації;

професійно-моделювальний рівень, на якому формується готовність до розробки ІТ, освоюється соціальна роль в інформаційних процесах та набувається досвід самостійного створення інформаційного забезпечення професійної діяльності в межах моделі фахівця;

творчо-пошуковий рівень вимагає готовності здобувача до побудови інформаційних моделей у міждисциплінарних галузях та створення комплексів програм, до творчого осмислення та розвитку інформаційних технологій для різних областей застосування, зокрема у фізкультурній освіті.

Виходячи з виділених рівнів необхідно: визначити конкретні цілі та завдання навчання, дидактичні засоби та прийоми, що дозволяють відтворювати у освітньому процесі процедуру аналізу об'єкта вивчення на різних рівнях; здійснити оптимальний підбір тем та розподіл матеріалу в межах виділеного на навчання часу; розробити систему завдань, які формують у здобувачів досвід професійної діяльності певного рівня; передбачити різноманітність видів викладацької діяльності з урахуванням рівня підготовки здобувачів; спланувати організацію оцінки якості навчання здобувачів та систему діагностики, що дозволяє визначити ефективність застосованих методик.

Пропонуємо розглядати освітній процес, спрямований на формування інформатичної компетентності, на основі особистісно-орієнтованого підходу, з позиції якого досліджуваний вид компетентності визначається як домінуючий у майбутній професійній діяльності майбутніх учителів фізичної культури.

Застосування особистісно-орієнтованого підходу є необхідною умовою не тільки для розкриття потенціалу здобувачів, а й для подолання негативного аспекту технологізації навчання, характерної для дисциплін, спрямованих на формування інформатичної компетентності. Поєднання переваг особистісно-орієнтованого підходу та розвивальних можливостей інформаційних технологій (електронних навчальних курсів з багаторівневим змістом модулів, адаптивних систем тестування, взаємодії в межах електронних конференцій, мережних щоденників-блогів) забезпечує кожному здобувачу найбільш сприятливі умови для формування та розвитку якостей, закладених у змістовій характеристиці відповідного рівня інформатичної компетентності.

Формування інформатичної компетентності на основі запропонованого особистісно-орієнтованого підходу завдяки можливості поетапного розкриття потенціалу здобувачів забезпечує формування здібностей та якостей особистості, необхідних у подальшому для виконання професійних завдань та інтегрованих видів діяльності.

Використання особистісно-орієнтованого підходу у процесі формування інформатичної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури дозволить здійснювати: організацію рівноправного діалогового спілкування; діяльнісний, творчий характер навчання; спрямованість організації освітнього процесу на підтримку особистісного розвитку здобувача; надання здобувачам свободи прийняття самостійних рішень, творчості, вибору змісту та способів навчання і поведінки.

Використання особистісно-орієнтованого підходу дозволить реалізувати процес формування інформатичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури за умови, якщо:

- інформатична компетентність, що визначається когнітивно-змістовним, соціально-комунікативним та ціннісно-мотиваційним компонентами, у контексті логіки її формування диференційована за рівнями. На кожному рівні для формування груп компетентностей, що відповідають виділеним

компонентам, з позицій особистісно-орієнтованого підходу, з урахуванням можливостей та здібностей кожного здобувача визначаються види навчально-пізнавальної діяльності, способи навчання, форми педагогічної взаємодії, методи та засоби оцінки сформованості інформатичної компетентності та корекції освітнього процесу;

- процес формування інформатичної компетентності відбувається у межах реалізації індивідуальних освітніх траєкторій. Здобувачам надано можливість брати активну участь у їх проектуванні та подальшій актуалізації на кожному рівні, що створює умови для мотивації до активної самостійної діяльності та самореалізації. Критерії та показники досягнення рівнів інформатичної компетентності є основою для оцінки особистих досягнень студентів та якості навчання;

- використання розвивальних можливостей інформаційних технологій є основним педагогічним інструментом і спрямовано на розвиток: конструктивного алгоритмічного мислення при зануренні в середовище, що вимагає чіткого планування будь-яких видів діяльності, результату якої детерміновано діями здобувача, при роботі з комп'ютерними програмами, що надають чітко структуровані знання; творчого мислення за рахунок зміни змісту репродуктивної діяльності, активізації пізнавального інтересу, виконання завдань евристичного, дослідницького характеру у середовищі інтелектуальних навчальних систем та моделюючих програм; комунікативних здібностей у ході виконання спільних проектів, проведення комп'ютерних ділових ігор завдяки розширенню можливостей взаємодії за допомогою таких технологій, як електронна пошта та електронні конференції.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Отже, у процесі дослідження нами змістово визначено етапи інформатичної компетентності, що характеризують послідовний розвиток системи компетентностей та особистісних якостей здобувачів – від основ комп'ютерної грамотності до оволодіння найскладнішими сучасними інформаційними технологіями та готовністю творчо застосувати їх для вирішення професійних завдань, що дозволяє проектувати та ефективно реалізовувати індивідуальні освітні траєкторії різних освітніх цілей. Інформатична компетентність постає як інтегративне, динамічне утворення особистості, що змінюється у часі, у процесі навчання здобувачів та їх початкового професійного становлення. Уточнене поняття інформатичної компетентності доповнює понятійний апарат педагогічної науки та дозволяє розширити застосування компетентнісного підходу у процесі навчання, що відповідає новим тенденціям вищої освіти.

Розкрито можливість інформаційних технологій як сучасної архітектури навчання для реалізації особистісно-орієнтованого підходу до організації освітнього процесу (формування на основі принципів особистісно-орієнтованого підходу електронних курсів, індивідуальних та групових завдань, побудова системи діагностики, варіативних складових змісту освіти та видів навчально-

пізнавальної діяльності на кожному з рівнів інформатичної компетентності). Особливу значимість у цьому процесі для поетапного формування інформатичної компетентності має: врахування індивідуальних особливостей здобувача та сприяння його розвитку; створення ситуацій успіху; формування та збагачення суб'єктного досвіду; можливості вибору мети, змісту та форм організації освітнього процесу; розвиток індивідуальної та колективної творчої діяльності; створення умов для внутрішньої мотивації.

Інформатична компетентність виступає як динамічна, що змінюється в часі, багаторівнева структура, що включає: базовий, професійно-моделюючий, творчо-пошуковий рівні.

Кожен із рівнів інформатичної компетентності передбачає відповідну сформованість її компонентів: когнітивно-змістовний компонент характеризує наявність у здобувачів цілісних знань про інформаційне середовище, що забезпечує досвід інформаційної діяльності, визначає систему конкретно-практичних умінь та навичок, оптимальне використання інформаційних систем та технологій, їх розробку та супровід у багатогранній професійній діяльності; соціально-комунікативний компонент включає принципи та правила поведінки особистості інформаційних і комунікативних системах в умовах взаємодії людини, комп'ютера та інформаційного середовища; ціннісно-мотиваційний компонент – поєднує власні позиції та установки здобувача, ціннісне ставлення до об'єктів та явищ, пріоритет цінності людського життя, здоров'я та духовного розвитку особистості; правові, етичні та моральні норми роботи в інформаційному середовищі; інформаційну безпеку суспільства та особистості.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розкритті означеної проблеми в аспекті компетентнісного підходу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гриценко А. П. Основні складові інформаційної компетентності майбутніх учителів історії. *Український педагогічний журнал*. 2018. №4. С. 86–90.
2. Даниско О. В., Свєртнєв О. А. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів фізичної культури як передумови підвищення якості освіти. *Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки*. 2017. Вип. 19. С. 108–115.
3. Маріонда І. І., Сивохоп Е. М., Товт В. А. Формування професійно-особистісних компетентностей фахівця фізичної культури у процесі занять фізичною підготовкою і спортом: монографія. Ужгород : Видавництво ПП «АУТДОР-ШАРК», 2016. 212 с.
4. Матяш О. І., Тєрепа А. В. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів у процесі методичної підготовки. *Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки*. 2015. №17. С. 134–140.
5. Мацєха В. В. Формування інформаційної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання комп'ютерного профілю: теоретичний аспект. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* 2018. Вип. 51. С. 104–108.
6. Митяненко Ю., Анастасова О., Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури та їх готовність до педагогічної діяльності у закладах загальної середньої освіти. *Наукові записки БДПУ. Серія: Педагогічні науки*. 2023. Вип. 1. С. 317–324.

7. Проценко А. А. Структура підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування професійних компетентностей. *Збірник наукових праць. Серія: Педагогічні науки*. Херсон, 2017. № 76, т. 2. С. 121–125.

8. Онопрієнко О., Онопрієнко О. Аналіз формування базових професійних компетентностей майбутнього вчителя фізичної культури у ЗВО. *Людознавчі студії. Серія: Педагогіка*, 2023. № 16(48), С.168–175.

REFERENCES

1. Hrytsenko, A. P. (2018). Osnovni skladovi informatsiinoi kompetentnosti maibutnih uchyteliv istorii. [The main components of the information competence of future teachers of history]. *Ukrainskyi pedahohichniy zhurnal*. 4. S. 86–90. [in Ukrainian]
2. Danysko, O. V., Svertniev, O. A. (2017). Formuvannya informatsiino-komunikatsiinoi kompetentnosti maibutnih uchyteliv fizychnoi kultury yak peredumovy pidvyshchennia yakosti osvity. [Formation of information and communication competence of future teachers of physical culture as a prerequisite for improving the quality of education]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti. Seriiia : Pedahohichni nauky*. 19. S.108–115. [in Ukrainian]
3. Mariionda, I. I., Syvokhop, E. M., Tovt, V. A. (2016). Formuvannya profesiino-osobystisnykh kompetentnosti fakhivtsia fizychnoi kultury u protsesi zaniat fizychnoiu pidhotovkoiu i sportom. [Formation of professional and personal competencies of a physical culture specialist in the process of physical training and sports]: monohrafiia. *Uzhhorod : Vydavnytstvo PP «AUTDOR-ShARK»*, 212 s. [in Ukrainian]
4. Matiash, O. I., Terepa, A. V. (2015). Formuvannya informatsiinoi kompetentnosti maibutnih uchyteliv u protsesi metodychnoi pidhotovkyiu. [Formation of information competence of future teachers in the process of methodical training]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriiia : Pedahohichni nauky*. 17. S. 134–140. [in Ukrainian]
5. Matsekha, V. V. (2018). Formuvannya informatychnoi kompetentnosti maibutnih pedahohiv profesiinoho navchannia kompiuternoho profilu: teoretychnyi aspekt. [Formation of informatics competence of future teachers of professional training in the computer profile: theoretical aspect]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*. 51. S. 104–108. [in Ukrainian]
6. Mytianyenko, Yu., Anastasova, O. (2023). Profesiina pidhotovka maibutnih uchyteliv fizychnoi kultury ta yikh gotovnist do pedahohichnoi diialnosti u zakladakh zahalnoi serednoi osvity. [Professional training of future teachers of physical culture and their readiness for pedagogical activity in general secondary education institutions]. *Naukovi zapysky BDPU. Seriiia: Pedahohichni nauky*. 1. S. 317–324. [in Ukrainian]
7. Protsenko A. A. (2017). Struktura pidhotovky maibutnih uchyteliv fizychnoi kultury do formuvannia profesiinykh kompetentnosti. [The structure of training future teachers of physical education for the formation of professional competences]. *Zbirnyk naukovykh prats. Seriiia: Pedahohichni nauky. Kherson*, 76, 2. S. 121–125. [in Ukrainian]
8. Onopriienko O., Onopriienko O. (2023). Analiz formuvannia bazovykh profesiinykh kompetentnosti maibutnoho vchytelia fizychnoi kultury u ZVO. [Analysis of the formation of basic professional competencies of the future teacher of physical education in institutions of higher education]. *Liudynoznavchi studii. Seriiia: Pedahohika*, 16(48), S. 168–175. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

НАЗАРЕВИЧ Володимир Сергійович – аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

NAZAREVYCH Volodymyr Serhiyovych – PhD student Department of Pedagogy and Educational Management Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Наукові інтереси: professional training of future physical education teachers.

Стаття надійшла до редакції 15.08.2024 р.